

↑ عکس: علیرضاصوت‌اکبر/ایران

گفت‌وگوی «ایران» با دکتر غلامرضا جمشیدی‌ها، رئیس دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران

غوغا در «حیات» مدرسه

پاسخ به نخبگانی که مدعی «مرگ مدرسه» در ایران شده‌اند!

گروه اندیشه / «مرگ مدرسه» برای خیلی از ما عبارت نام‌آشنایی است. بسیار شنیده و خوانده‌ایم که «حیات مدرسه» در ایران به خطر افتاده و مدرسه در ایران بی کارکرد شده است؛ حتی کتابی هم با این عنوان منتشر شد که نگاهی انتقادی به آموزش و پرورش در ایران داشت. حال در آغاز سال تحصیلی جدید، این ادعای برخی نخبگان و تحلیلگران علوم تربیتی را در گفت‌وگو با دکتر غلامرضا جمشیدی‌ها، جامعه‌شناس و رئیس دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، به بحث گذاشتیم و از او درباره «فلسفه مدرسه و کارکردهای آن در ایران» پرسیدیم:

جناب دکتر جمشیدی‌ها، این روزها برخی از «مرگ مدرسه» سخن می‌گویند و مدعی شده‌اند این نهاد در ایران کارکرد و اثربخشی خود را از دست داده است. نگاه شما به عنوان یک جامعه‌شناس در این باره چیست؟

انسان، موجودی اجتماعی است و استعدادهای مشترکی در بین همه

انسان‌ها وجود دارد که در طبیعت بشر است که از آن به «فطرت آدمی» یاد می‌شود. اینکه این استعداد چقدر و چطور به فعلیت برسد بستگی به آموزش‌های بعدی انسان دارد و اساساً فلسفه مدرسه به فعلیت رساندن همین استعدادها فطری است. این آموزش‌ها از خانواده شروع می‌شود و در مراحل بعد توسط مدرسه، جامعه و دانشگاه تکمیل می‌شود. مسئله آنانی که از «مرگ مدرسه» در عصر حاضر سخن می‌گویند در این پرسش بنیادین نهفته است که «آیا

ما ظرفیت دانشی خوبی داریم که پایه این ظرفیت را مدارس می‌سازند. شاهد این مدعا، حضور دانشجویان ایرانی در بزرگ‌ترین دانشگاه‌های علمی دنیاست. اگر آموزش پایه‌ای ما در مدارس ضعیف بود، ما هیچ‌گاه چنین سطحی از پیشرفت علمی را در مدارس جهان تجربه نمی‌کردیم.

بنابراین معتقدم مدرسه آموزش و پرورش نقش خود را اساساً از دست داده است؟ این یک فرضیه است و نیاز به اثبات دارد. بنابراین نمی‌توان به راحتی فرضیه‌ای را بدون ارجاع به شواهد و مصادیق، به یک «گزاره صادق» بدل کرد.

اگر مدرسه در دنیای امروز اساساً مقوله بی‌کارکردی بود تمامی کشورهای جهان بر آن تأکید نمی‌گذاشتند، در حالی که بسیاری از کشورهای غربی و آمریکایی به زیرساخت‌های اینترنتی و امکانات آموزش مجازی قوی دسترسی دارند، اما باز آموزش از رهگذر مدرسه

را کنار نگذاشته‌اند.

اینکه برخی مدعی می‌شوند مدارس در جامعه ایران بی‌کارکرد شده‌اند؛ آیا با مصادق‌ها و شواهدی برای اثبات این ادعا وجود دارد؟

کارکرد مدرسه در یک جامعه متأثر از نظم اجتماعی حاکم بر آن جامعه است. به این اعتبار، آموزش در هیچ کشوری بی‌کارکرد نیست و به تبع آن، مدرسه هم به عنوان یک نهاد آموزشی در ایران کارکردهای مؤثری دارد. حتی به گواه بسیاری از پژوهشگران این حوزه، سطح آموزش‌هایی که از رهگذر مدارس به دانش‌آموزان در ایران ارائه می‌شود به مراتب بیشتر و با کیفیت‌تر از مدارس دیگر کشورهاست. در سال‌هایی که در منچستر بودم عمیقاً این تفاوت سطح را بین مدارس ایران و انگلستان احساس کردم. می‌خواهم بگویم اتفاقاً ما ظرفیت دانشی خوبی داریم که پایه این ظرفیت را مدارس می‌سازند. شاهد این مدعا، حضور دانشجویان ایرانی در بزرگ‌ترین دانشگاه‌های علمی جهان است. اگر آموزش پایه‌ای ما در مدارس ضعیف بود، ما هیچ‌گاه چنین سطحی از پیشرفت علمی را در دانشگاه‌های جهان تجربه نمی‌کردیم.

گواه دیگری بر این مدعا که می‌گویم مدرسه در ایران بی‌کارکرد نشده، این است که در دو سالی که به دلیل پاندمی کرونا مدارس تعطیل و آموزش‌ها برخط و آنلاین شده بود آنها نشان داد که چقدر دانش‌آموزان دچار ضعف علمی و حتی ضعف در روابط اجتماعی شدند؛ چرا که در خلال مدرسه رفتن، دانش‌آموزان در کنار علم‌آموزی، «جامعه‌پذیری» و «زیست دانش‌آموزی» را هم تجربه می‌کنند که نباید از اهمیت آنها در تعلیم و تربیت نسل جدید غافل شد.

بنابراین برای باورم که مسأله ما در مدارس کیفیت ارائه آموزش نیست بلکه آنچه برای ما مسأله شده، به کارگیری دانش آموخته شده در زندگی روزمره است. در واقع ما نتوانسته‌ایم زیرساخت‌های لازم را برای به ثمر نشستن این ظرفیت‌های دانشی فراهم کنیم.

برخی از منتقدان مدرسه در ایران بر این باورند که نظام مدارس بیشتر

بر «آموزش» متمرکز است و بُعد «پرورش» مورد غفلت سیاست‌گذاران آموزشی ما واقع شده است. آیا با چنین اظهارنظرهایی همدل هستید؟

من به «نظریه دولت و تمدن» باور دارم و معتقدم اگر بخواهیم تحولات جمهوری اسلامی را در آموزش و پرورش ببینیم، باید بررسی کنیم دولت‌هایی که بر سر کار آمدند چه برنامه‌هایی برای نظام آموزش و پرورش داشتند. متأسفانه یکی از آسیب‌های جدی ما در حوزه سیاستگذاری آموزشی در مدارس، نداشتن وحدت رویه است؛ بدین معنا که یک دولت منتقد سند آموزش ۲۰۲۰ یونسکو می‌شود اما دولت بعدی منعا که یک دولت منتقد سند آموزش ۲۰۲۰ یونسکو می‌شود اما دولت دیگری، در سیاستگذاری‌هایش برای مدارس، نگاه به غرب دارد و آن را اجرا می‌کند؛ حتی حوزه پرورشی مدارس را حذف می‌کند؛ غافل از اینکه یکی از کارکردهای مدارس، «پرورش دانش‌آموزان» است.

دغدغه نظام سیاسی ما از ابتدای انقلاب این بود که مدارس به نهادی برای پرورش فکری و اعتقادی نسل جدید بدل شود. بنابراین، چون به پرورش اهمیت داده بودیم سعی می‌کردیم نیروهای تخصصی برای امر آموزش و پرورش مدارس تربیت کنیم که سال‌های ابتدایی انقلاب تأثیرات مثبت چنین نگاهی را شاهد بودیم. حذف کردن بخش «پرورشی» از مدارس و تقلیل دادن این نهاد فرهنگی، سوق دادن آن به سمت محفوظات است. نفوذ و گسترش این رویکرد در مدارس، آسیب بزرگی به زیرساخت‌های آموزشی ما می‌زند. بنابراین به اعتقاد من، عملکرد مدارس مستقیماً بستگی به قدرت دولتی که بر سرکار می‌آید، دارد.

آنان که از «مرگ مدرسه» در ایران سخن می‌گویند، معتقدند مدارس نسبت به تحولات روز جامعه دچار تأخر فرهنگی شده‌اند. به اعتقاد شما، نظام آموزش ما چقدر همگام با تحولات روز و مطابق با نیاز امروز پیش می‌رود؟

تأکید بر قانونمندی به معنای تأخر ما از تحولات نیست. بنابراین با توجه به اینکه دنیای مجازی و تحولات جدید می‌تواند امرآموزش را جلو ببرد اما اگر استفاده از آن بی‌قانون و بی‌ضابطه

به اعتقاد شما، مهم‌ترین مسأله‌ای که مدارس و نهاد آموزش و پرورش در ایران از آن رنج می‌برد، چیست؟

همانگونه که در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش هم آمده است آموزش و پرورش باید بر اساس اهداف متعالی انقلاب سامان یابد.

ما واقعاً نتوانسته‌ایم آنچه‌ای که باید آن ارزش‌ها و مؤلفه‌های بنیادین را به دانش‌آموزان منتقل کنیم و تحقق این مهم، به بازنگری در سیاست‌های آموزشی ما و سیاستگذاری‌های فرهنگی و اعتقادی جدی در مدارس نیاز دارد؛ چنانکه خروجی مدارس ما انسان‌هایی خودآگاه، هویت‌مند، انقلابی و مسئول باشد. در این راستا، هرچند گام‌های مثبتی برداشته شده است ولی نیاز داریم که گام‌هایمان را بلندتر کنیم.

شود می‌تواند امر پرورش را در مدارس بی‌کارکرد کند. بنابراین فکر می‌کنم تا حدی که امکانات و زیرساخت‌های ما اجازه می‌دهد نظام آموزشی ما با تحولات روز جامعه همگام است و جلو می‌آید و تأخیری در سیستم آموزش و پرورش ما وجود ندارد. رهاسازی فضای مجازی به نفع نظام سیاسی ما نیست.

برخی، سیستم آموزش و پرورش در ایران را «سیاست‌زده» توصیف می‌کنند، آیا رگه‌هایی از واقعیت در این اظهارنظرها وجود دارد؟

در اکثر جوامع نهاد و ساختار سیاسی، قدرت بیشتری در مقایسه با دیگر ساختارها دارد. بنابراین بر تصمیمات همه نهادها اعم از نهادهای آموزشی تأثیرگذار است و این خاصیت «دولت» در هر جامعه‌ای است. بنابراین، من خیلی با این اصطلاح «سیاست‌زدگی» موافق نیستم، چون سیاسی بودن مدارس را امر مذمومی نمی‌دانم. اتفاقاً مدرسه باید هویت، تشخیص و خودآگاهی سیاسی را به دانش‌آموز منتقل کند. اما مسأله آنجا قابل نقد است که سیاستگذاری‌های متناقض را در مدارس به کار می‌گیریم و طی آموزش و پرورش مدارس در مسیر تحول را چنانکه مفاد آن در «سند تحول بنیادین» آمده است، کند می‌کنیم و گاه حتی به بیراهه می‌بریم.

به اعتقاد شما، مهم‌ترین مسأله‌ای که مدارس و نهاد آموزش و پرورش در ایران از آن رنج می‌برد، چیست؟

همانگونه که در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش هم آمده است آموزش و پرورش باید بر اساس اهداف متعالی انقلاب سامان یابد. ما واقعاً نتوانسته‌ایم آنچه‌ای که باید آن ارزش‌ها و مؤلفه‌های بنیادین را به دانش‌آموزان منتقل کنیم و تحقق این مهم، به بازنگری در سیاست‌های آموزشی ما و سیاستگذاری‌های فرهنگی و اعتقادی جدی در مدارس نیاز دارد؛ چنانکه خروجی مدارس ما انسان‌هایی خودآگاه، هویت‌مند، انقلابی و مسئول باشد. در این راستا، هرچند گام‌های مثبتی برداشته شده است ولی نیاز داریم که گام‌هایمان را بلندتر کنیم.

آگهی فراخوان عمومی شناسایی و جذب سرمایه‌گذار به منظور مشارکت در فرصت‌های سرمایه‌گذاری بنادر و فرودگاه‌های منطقه آزاد کیش

شرکت توسعه و مدیریت، بنادر و فرودگاه‌های منطقه آزاد کیش به‌عنوان متولی توسعه و مدیریت فرودگاه‌های بین‌المللی جزیره کیش و هندورابی و بنادر تجاری کیش، میرمهنّا، هندورابی و چارک، در نظر دارد نسبت به جذب سرمایه‌گذار در بنادر و فرودگاه‌های نام برده، به‌منظور توسعه کسب و کارهای مرتبط، بر اساس قوانین و مقررات مناطق آزاد کشور اقدام نماید. لذا از کلیه شرکتهای / اشخاص حقوقی و حقیقی دعوت بعمل می‌آورد تا در این فراخوان عمومی شرکت نمایند.

سرمایه‌پذیر، شرکت توسعه و مدیریت بنادر و فرودگاه‌های منطقه آزاد کیش
موضوع فراخوان، شناسایی و جذب سرمایه‌گذار به منظور واگذاری اراضی بنادر کیش، چارک و هندورابی و فرودگاه بین‌المللی کیش جهت توسعه کسب و کار

کسب و کارهای حوزه بنادر			
ردیف	کسب و کار	موقعیت	توضیحات
۱	بانکرینگ	اسکله‌های شرقی بندر تجاری جزیره کیش	ارانه خدمات بانکرینگ سوخت و تأمین اقلام مورد نیاز کشتی و شناورهای داخلی و خارجی از جمله آب، مواد غذایی، و همچنین ارائه خدمات بهداشتی
۲	احداث انبارهای سربوشیده	بندر تجاری کیش، چارک و بندر میبادی میرمهنّا	ساخت و بهره‌برداری انبارها توسط سرمایه‌گذار
۳	بانکرینگ اسید	بندر تجاری جزیره کیش	ارانه خدمات بانکرینگ اسید برای چاه‌های استخراج نفت و گاز با پیشنهاد سرمایه‌گذار
۴	خدمات فنی و تعمیراتی کشتی	بندر تجاری کیش، چارک و بندر میبادی میرمهنّا	ایجاد زیرساخت‌های ارائه خدمات فنی و تعمیراتی به کشتی‌ها
۵	مجتمع کشتی سازی	اراضی جنب بندر میرمهنّا جزیره کیش	احداث کشتی‌سازی و احداث کارگاه تعمیرات کشتی و ارائه خدمات فنی به کشتی‌ها
۶	احداث و راه‌اندازی نیروگاه تولید برق	بندر تجاری جزیره کیش	تولید برق توسط دیزل ژنراتور به‌منظور فروش به شناورهای مستقر در حوضچه و پسرگانه‌های بندر
۷	کترینگ	بندر تجاری جزیره کیش	ارانه خدمات به پرسنل کشتی‌ها و مسافری کشتی‌های تفریحی
۸	احداث T.I.R پارک	بندر تجاری کیش و بندر چارک	ارانه خدمات به خودروهای سنگین و سبک نظیر کارواش، رستوران، پمپ بنزین، تعمیرگاه، سوپرمارکت
۹	احداث بازرچه	بندر میرمهنّا	احداث بازرچه ساحلی و بوم گردی در حاشیه خیابان اصلی
۱۰	احداث جایگاه توزیع سوخت	بندر چارک	ارانه خدمات به کلیه شناورها
۱۱	احداث تعمیرگاه	بندر میرمهنّا	ارانه خدمات تعمیراتی و خدمات فنی به خودروهای سواری
۱۲	واگذاری استیجاری اماکن تبلیغاتی	محوطه بنادر کیش	واگذاری اماکن تبلیغاتی نظیر دیوارها، تلویزیون‌ها، کیوسک‌های فروش پلیت
۱۳	احداث سیلو دیو مصالح	بندر چارک	اختصاص محلی جهت دیو مصالح و احداث سیلو جهت دیو سیمان
۱۴	پیشنهاد است سرمایه‌گذار	کلیه بنادر	در صورت پیشنهاد خارج از لیست فوق توسط سرمایه‌گذار موضوع در شرکت بررسی و در صورت موافقت اجرایی می‌گردد.

کسب و کارهای حوزه فرودگاه			
ردیف	کسب و کار	موقعیت	توضیحات
۱	آشپانه سایت هلی پورت	فرودگاه بین‌المللی کیش	احداث و بهره‌برداری از آشپانه‌های تعمیراتی و عملیاتی در سایت هلی پورت
۲	کترینگ فرودگاهی	فرودگاه بین‌المللی کیش	احداث و بهره‌برداری از کترینگ فرودگاهی
۳	آشپانه تعمیرات هواپیما	فرودگاه بین‌المللی کیش	احداث و بهره‌برداری از آشپانه تعمیراتی هواپیما
۴	هتل فرودگاهی	فرودگاه بین‌المللی کیش	احداث و بهره‌برداری از هتل فرودگاهی
۵	سایت سوخت رسانی	فرودگاه بین‌المللی کیش	بهره‌برداری از سایت سوخت رسانی هواپیما
۶	پارکینگ خودرویی	فرودگاه بین‌المللی کیش	بهره‌برداری از پارکینگ خودرویی محوطه لند سایت تریمینال جدید
۷	اقامتگاه موقت	فرودگاه بین‌المللی کیش	احداث و بهره‌برداری از اقامتگاه موقت (هتل کپسولی)
۸	تغییر کاربری تریمینال ورودی پروازهای خارجی	فرودگاه بین‌المللی کیش	بهسازی و تغییر کاربری تریمینال ورودی پروازهای خارجی به‌عنوان سالن CIP
۹	فرودگاه هندورابی	فرودگاه هندورابی	بهره‌برداری از فرودگاه هندورابی
۱۰	پیشنهادات سرمایه‌گذار	فرودگاه بین‌المللی کیش	در صورت پیشنهاد خارج از لیست فوق توسط سرمایه‌گذار موضوع در شرکت بررسی و در صورت موافقت اجرایی می‌گردد.

شرکت توسعه و مدیریت بنادر و فرودگاه‌های منطقه آزاد کیش